

« Η ΣΑΤΡΑΠΕΙΑ»

Τι συμφορά, ενώ είσαι καμωμένος
για τα ωραία και μεγάλα έργα
η άδικη αυτή σου η τύχη πάντα
ενθάρρυνση κ' επιτυχία να σε αρνείται·
να σ' εμποδίζουν ευτελείς συνήθειες,
και μικροπρέπειες, κι αδιαφορίες.
Και τι φρικτή η μέρα που ενδίδεις,
(η μέρα που αφέθηκες κ' ενδίδεις),
και φεύγεις οδοιπόρος για τα Σούσα,
και παίζεις στον μονάρχη Αρταξέρξη
που ευνοϊκά σε βάζει στην αυλή του,
και σε προσφέρει σατραπείες και τέτοια.
Και συ τα δέχεσαι με απελπισία
αυτά τα πράγματα που δεν τα θέλεις.
Αλλά ζητεί η ψυχή σου, γι' άλλα κλαίει·
τον έπαινο του Δήμου και των Σοφιστών,
τα δύσκολα και τ' ανεκτίμητα Εύγε·
την Αγορά, το Θέατρο, και τους Στεφάνους.
Αυτά πού θα σ' τα δώσει ο Αρταξέρξης,
αυτά πού θα τα βρεις στη σατραπεία·

ΘΕΜΑ: ο ηθικός συμβιβασμός του ανθρώπου που παραιτείται από τους υψηλούς στόχους του & ενδίδει, ακολουθώντας εύκολη & ελκυστική πορεία με παράλληλη ωστόσο συνειδητοποίηση της τραγικότητας του

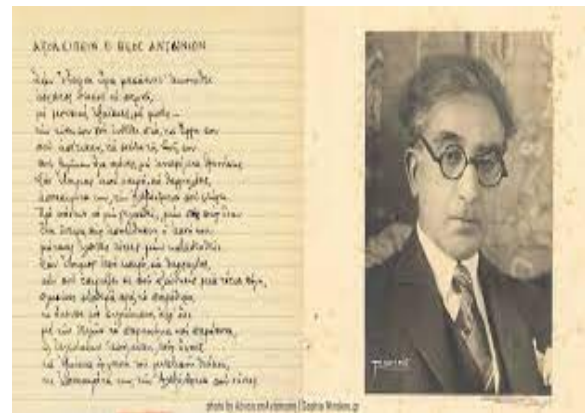
- Αντίθεση ανάμεσα στους στόχους και στις επιλογές του ανθρώπου, τα αίτια της απομάκρυνσης από τους στόχους & η αξιολόγηση αυτής της απομάκρυνσης
- Αίτια ματαίωσης της πραγμάτωσης υψηλών στόχων : η άδικη τύχη, οι ευτελείς συνθήκες, οι μικροπρέπειες, οι αδιαφορίες
- Όταν κάποιος , εγκαταλείποντας τους υψηλούς στόχους του ενδίδει , αφήνεται στις εύκολες & ελκυστικές επιλογές, οδηγείται στην **αλλοτρίωση**
- Συνέπειες αυτού είναι η **απελπισία**, η **άδεια ζωή** που κυλάει χωρίς κανένα νόημα

ΣΑΤΡΑΠΕΙΑ= σύμβολο της ζωής της ευμάρειας. Στην προσπάθειά μας να μείνουμε σταθεροί στους στόχους που θέσαμε, όταν ξεκινούσαμε να κατακτήσουμε τη ζωή, συναντούμε πολλές δυσκολίες που κάμπτουν τη θέληση μας & κλονίζουν την αποφασιστικότητα μας. Ενδέχεται δηλ. να βρεθούμε μπροστά σε απογοητεύσεις & να γευτούμε την πίκρα της αποτυχίας. Σε αυτήν την περίπτωση , παρόλο που έχουμε συναισθήση της αξίας μας και πιστεύουμε ότι είμαστε πλασμένοι για ωραία & μεγάλα έργα, ενδέχεται να κλονιστούμε και να εγκαταλείψουμε τον αγώνα. Να απαρνηθούμε δηλ. από αδυναμία την ποιότητα του ρόλου για τον οποίο κρίναμε άξιο τον εαυτό μας & να φυγομαχήσουμε , να στραφούμε στην αναζήτηση της εύκολης επιβράβευσης και να βολευτούμε σε αγαθά & αξίες που μας προσφέρονται εύκολα και γενναιόδωρα. Όμως , από τη στιγμή που είμαστε πλασμένοι για ωραία & υψηλά έργα, όλα αυτά τα αγαθά θα είναι κίβδηλα υποκατάστατα. Η ματαίωση των υψηλών προσδοκιών θα μας πονάει πάντα & θα προσδιορίζει αρνητικά την ποιότητα της νέας μας ζωής...

"ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΝ"

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θιάσος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές -
την τύχη σου πού ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
πού βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνήσεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια πού φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πώς ήταν
ένα όνειρο, πώς απατήθηκεν η ακοή σου
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν πού ταιριάζει σε πού αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, άλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπονα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξαίσια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια πού χάνεις.

ΘΕΜΑ: ο αξιοπρεπής τρόπος με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζει ο άνθρωπος την αποτυχία. Δίνεται έμφαση στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στο χρέος, στην αποφυγή με οποιοδήποτε τίμημα του εξευτελισμού.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ:

- **Αλεξάνδρεια:** η επιτυχία στη ζωή, ακόμα και η ίδια η ζωή, αφού σε αυτήν την πόλη έζησε, κατέστρωσε τα σχέδια του & είχε τόσες επιτυχίες ο Αντώνιος
- **Αντώνιος:** συμβολίζει τον επιτυχημένο άνθρωπο, ο οποίος όμως κάποτε έρχεται ξαφνικά αντιμέτωπος με την πλήρη 7 οριστική αποτυχία, με την ήττα και την ολοκληρωτική καταστροφή, που έχει βέβαια μέσα του κάποιον αντίκτυπο.

Προτρέπει οποιονδήποτε έρθει αντιμέτωπος με την αποτυχία να την αποδεχτεί ως πραγματικότητα και να μην ξεπέσει, προσπαθώντας να αυτοπαρηγορηθεί και να απαλύνει την ψυχική του δοκιμασία με την ιδέα ότι δεν επρόκειτο για αποτυχία και ότι απλώς έτσι του φάνηκε. Μια τέτοια αυταπάτη θα ήταν χειρότερη από τους θρήνους και τη μεμψιμοιρία. Συνεχίζει τις προτροπές για στάση ψύχραιμη, θαρραλέα & αξιοπρεπή. Να δείξει αξιοπρέπεια χωρίς να αφεθεί στον εξευτελισμό. Αντιστρέφοντας τα πράγματα να βρει απόλαυση μέσα στην αποτυχία με την ανάμνηση των επιτυχιών & των απολαύσεων του παρελθόντος. Να συνειδητοποιήσει τέλος & να αποδεχτεί τη νέα κατάσταση, να το πάρει απόφαση ότι δεν έχει τίποτε να περιμένει.

ΚΥΡΙΟ ΝΟΗΜΑ: όταν ο άνθρωπος φτάσει στην οριστική αποτυχία, στην τελική ήττα, πρέπει να την αντιμετωπίζει με ψυχραιμία, με θάρρος & κυρίως με αξιοπρέπεια...

« ΝΕΟΙ ΤΗΣ ΣΙΔΩΝΟΣ { 400 μ.Χ.}»

Ο ηθοποιός που έφεραν για να τους διασκεδάσει απήγγειλε και μερικά επιγράμματα εκλεκτά.

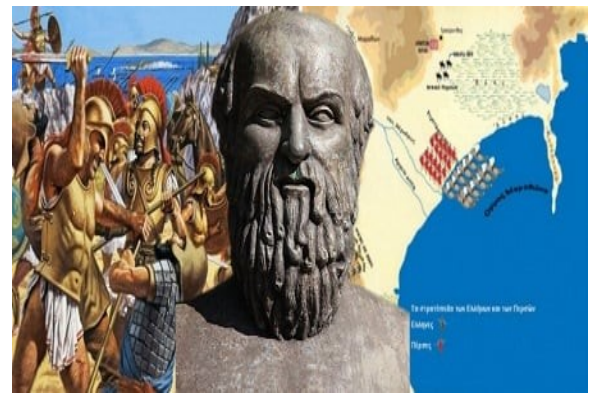
Η αίθουσα άνοιγε στον κήπο επάνω· κι είχε μιαν ελαφρά ευωδία ανθέων που ενώνονταν με τα μυρωδικάτων πέντε αρωματισμένων Σιδωνίων νέων.

Διαβάσθηκαν Μελέαγρος, και Κριναγόρας, και Ριανός. Μα σαν απήγγειλεν ο ηθοποιός, « Αίσχύλον Εύφορίωνος Αθηναῖον τόδε κεύθει, » —τονίζοντας ίσως υπέρ το δέοντο «ἀλκὴν δ' εὐδόκιμον», το «Μαραθώνιον ἄλσος»), πετάχθηκεν ευθύς ένα παιδί ζωηρό, φανατικό για γράμματα, και φώναξε·

«Α δεν μ' αρέσει το τετράστιχον αυτό.

Εκφράσεις τοιούτου είδους μοιάζουν κάπως σαν λιποψυχίες. Δώσε — κηρύττω — στο έργον σου όλην την δύναμί σου, όλην την μέριμνα, και πάλι το έργον σου θυμήσουμες στην δοκιμασίαν, ή όταν η ώρα σου πια γέρνει. Έτσι από σένα περιμένω κι απαιτώ.

Κι όχι απ' τον νου σου ολότελα να βγάλειστης Τραγωδίας τον Λόγο τον λαμπρό —τί Αγαμέμνονα, τί Προμηθέα θανμαστό,τί Ορέστου, τί Κασσάνδρας παρουσίες, τί Επτά επί Θήβας — και για μνήμη σου να βάλεις μ ό ν ο που μες στον στρατιωτών τες τάξεις, τον σωρό πολέμησες και συ τον Δάτι και τον Αρταφέρνη».

Το ποίημα είναι γραμμένο το 1920 . Ανήκει στην κατηγορία των ιστορικών ποιημάτων, επειδή αναφέρεται σε συγκεκριμένη ιστορική εποχή. Παράλληλα όμως είναι και στοχαστικό, αφού μέσα σε αυτό γίνεται λόγος για κάποιες αξίες, την πολεμική αρετή και την ποίηση, οι οποίες ιεραρχούνται, για να υποβαθμιστεί η μια και να εξαρθεί η άλλη.

Ο δραματικός χρόνος είναι το 400 μ. Χ., μεταίχματική εποχή όπου αρχίζει να παραμερίζεται η ειδωλολατρία και το ελληνικό πνεύμα και ανέρχεται ο Χριστιανισμός. Ένα δεύτερο χρονικό επίπεδο είναι το πρώτο μισό του 5ου αι. π. Χ. η εποχή της αρχαιότητας όπου έζησε ο γενναίος πολεμιστής του Μαραθώνα και διαπρεπής δραματουργός Αισχύλος.

Ο χώρος στον οποίο σκηνοθετείται το ποίημα είναι η Σιδώνα, μια πλούσια εξελληνισμένη από παλιά πόλη των παραλίων της Φοινίκης, η οποία είχε γίνει ρωμαϊκή επαρχία . Τα στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού εξακολουθούν να υφίστανται και να επηρεάζουν την πνευματική ζωή των ανθρώπων, καθώς οι νέοι της υψηλής κοινωνίας εντρυφούν στην ποίηση των ελληνοιστικών , αλλά και των κλασικών χρόνων της ελληνικής αρχαιότητας , έχοντας έναν ηθοποιό στη συντροφιά τους, που τους απαγγέλλει κυρίως επιγράμματα.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ: «Αισχύλον Εὐφορίωνος Ἀθηναῖον τόδε κέυθει, μνημα καταφθίμενον πυρφόροιο Γέλα, αλκὴν δ' εὐδόκιμον Μαραθῶνιον ἄλσος ἀν εἶποι καὶ βαθυχαιτήεις Μῆδος ἐπιστάμενος»

Μετάφραση: Αυτό το μνήμα σκεπάζει τον Αισχύλο τον Αθηναίο, τον γιο του Ευφορίωνα, που πέθανε στη σιτοφόρα Γέλα, για την ευδόκιμη αντρεία του μπορεί να μιλήσει το ἄλσος του Μαραθώνα και ο Πέρσης με την πυκνή και μακριά κόμη, ο οποίος τη γνώρισε καλά.

Προβάλλονται οι αξίες της αντρείας, της πολεμικής αρετής, της ελευθερίας και της φιλοπατρίας...

Αυτά τα λόγια ενόχλησαν τον Σιδώνιο νέο: το ότι δηλ. με αυτά προβάλλεται η αντρεία και μπαίνει σε δεύτερη μοίρα το υψηλής πνοής ποιητικό έργο του μεγάλου τραγωδού. Μιλά με ένταση, οξύτητα, θυμωμένα, επιτιμητικά, από τη θέση του ειδήμονα που έχει μεγάλη αυτοπεποίθηση, με στόμφο και προπέτεια και όχι με σεμνότητα και σεβασμό, νηφαλιότητα απευθυνόμενος στο έργο του καταξιωμένου κλασικού ποιητή. Ως δέκτης και ως πνευματικός άνθρωπος υποδεικνύει όχι μόνο στον Αισχύλο, αλλά σε όλους τους ποιητές ποια στάση πρέπει να κρατούν απέναντι στο έργο τους, στις γόνιμες στιγμές της δημιουργίας, αλλά και σε στιγμές προσωπικής δοκιμασίας και προς το τέλος, όταν έχει κλείσει ο κύκλος τους ως ποιητών ή ως ανθρώπων. Πρέπει λοιπόν ο ποιητής να δίνεται με όλες του τις δυνάμεις στο έργο του, να το τιμά και να το θεωρεί ως την πιο μεγάλη καταξίωση της ζωής του και αυτό να επιλέγει για την υστεροφημία του. Όταν πάλι δοκιμάζεται από τα γηρατεία να το θυμάται, έχοντας το για παρηγοριά

- Τονίζει την αξία της ποιητικής τέχνης
- Δεν απορρίπτει βέβαια την αντρεία ως αξία, αλλά τη θέτει σε δεύτερη μοίρα μπροστά στην ποίηση, η οποία παραλείπεται, ενώ θα έπρεπε να προβληθεί ως πρώτη και σπουδαιότερη
- Αναφέρεται υποτιμητικά & ειρωνικά στη συμμετοχή του Αισχύλου στη μάχη του Μαραθώνα, επειδή εκεί ο Αισχύλος δε διακρίθηκε ως μοναδικό άτομο, ως ποιητής με τον Λόγο, αλλά ως ανώνυμος μαχητής που πολέμησε τις μάζες των περσικών στρατευμάτων
- Επικρίνει τον Αισχύλο όχι για το ποιητικό έργο του, αλλά ακριβώς για τη λιπόψυχη στάση του απέναντι σε αυτό και γιατί θέλει να τον θυμούνται οι κατοπινοί μόνο για την πολεμική του αντρεία

Το 400 μ. Χ. ανήκει σε μιαν άλλη εποχή που τη διακρίνει άλλος τρόπος ζωής και έχει άλλες αξίες: είναι εποχή απολαύσεων και τρυφηλού βίου, ενώ προέχει η ενασχόληση με τα Γράμματα και την Τέχνη και βρίσκονται στο περιθώριο ως αξίες & ιδανικά η αντρεία, ο ηρωισμός, η φιλοπατρία & η ελευθερία στο πνεύμα του διεθνισμού της εποχής...

Η στάση του νέου της Σιδώνας θα μπορούσε να συσχετιστεί με τη στάση των σημερινών νέων και η εποχή του με τη δική μας εποχή ως προς το ότι και σήμερα δεν έχουν προτεραιότητα στην ιεράρχηση των αξιών και των ιδανικών η πολεμική αρετή & η φιλοπατρία, ενώ το πνεύμα του διεθνισμού κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος και όχι μόνο στις τάξεις των νέων. Έτσι, το θέμα του ποιήματος διατηρεί και στις μέρες μας την επικαιρότητα του.

ΚΥΡΙΟ ΝΟΗΜΑ: είναι ότι η διάκριση στον χώρο της λογοτεχνίας και γενικά της Τέχνης είναι σπουδαιότερη από την επίδειξη γενναιότητας & ηρωισμού στη μάχη, ότι η Τέχνη είναι υψηλότερη ως αξία από την πολεμική αρετή...